

تاریخ عثمانی انجمنی

۱ تشرین اول
۱۳۳۰

پنجمی سنہ
نومبر ۲۸

مجموعہ سی

ایلك عثمانلو پادشاهلرینك اصدار ایتمش اولدقلری

بعض براتلر

معلوم اولدینی اوزره نشانچی احمد فریدون بیک سکز یوز سگسان قطعه مکتوب و محرراتی احتوا ایدن « منشآت السلاطین » نامنده کی مجموعه سنی سلطان مراد خان ثالث حضرتلرینه فی ۹ شوال سنه ۹۸۲ بایرام هدیه سی اوله رق عرض و تقدیم ایتمشدر. بو محرراتک جمله سی دولت علیه نك ایلك تاریخنه متعلق اوراق رسمیه دن اولدینی حالده تألیف اولدینی لسانلره کوره اوچ قسه یعنی عربی فارسی و ترکی العبارة تحریراته تفریق و تقسیم اولنه بیلیر. مذکور مجموعه ده موجود اولان ایلك عثمانلو سلطانلری طرفندن تسطیر اولنش اولان ترکی العبارة محررات نظر دفته آلیرسه در حال شیوه لساندن آکلاشلیرکه بونلر طرز تحریرنده بر درجه یه قدر تغیره اوغرامشدر. بو فکر حاجزانه م ایله دیمک ایسته مم که مذکور تحریرات متن و مآلجه ساخته در ، فقط احمد فریدونک مختلف دفترخانه لرده جمع ایتدیکی اوراقی حرفیاً یعنی اسکی لسان و املا ایله ضبط ایله میوب بلکه عصرینک لساننه توفیق ایتدیکنی فرض و قبول ایلبورم . سلطان مرادخان ثالث زماننده یعنی ادبیات عثمانیه نك آلتون دورندن صوکره کلن عصرده محافل ادباده - و بو محافله بزم احمد فریدون شهبه سز منسوب ایدی - اسکی لسان عثمانی حقیر کورلمشدر. او زمان هر شاعر و ادیب آثارنده لسان عربی و یاخود فارسی ی یا هیچ اولمزه کلمات و تعیرات عربیه و فارسیه ایله پک مختلط بر فصیح ترکیه استعمال ایتمشدر . ایسته بوندن طولانی احمد فریدونک دخی کندی پادشاهنه اتخاف ایلبدیکی اثرینی عصرینک ادبا و فصحاسی اصولنه

ایلك عثمانلو پادشاهلرینك اصدار ایتمش اولدقلری بعض براتلر ۲۴۳

توفیقا تدوین ابتدیی آشکاردر. اما حیفا که مذکور محررات یاخود براتلرک نسخه اصلیلری غائب اولمشدر.

عاجزلری محررات مذکوره دن بعضلری بی بوراده نشر ایدیورم. مآل و لساندن آکلاشیله جنی اوزره بونلر دولت علیه نك ایلك تاریخه متعلق اولوب اوزمان ترکیه نك شیوه سی واضح صورتده کویستر. ارباب تبیعه معلومدر که بوکی محررات قدیمه پک آز بولنور. برلین شهرنده کائن کتبخانه قرالیده بر آل یازیسی موجوددر که مختلف قانونلردن باشقه دورت دانه اسکی برات صورتلری احتوا ایدر^[۱]. برنجیسی یعنی الکاسکیسی سلطان اورخان حضرتلری طرفندن ۷۵۹ سنه هجریه سنده و ایکنجیسی سلطان مراد خان اول حضرتلرینک عهد سلطنته طأد اوله رق ۷۸۷ سنه هجریه سنده ادرنه شهرنده اصدار اولمشدر. اوچنجیسی سلطان مراد خان اولک ۷۸۸ سنه هجریه سنده اورنوس بکه ویردیکی بر برات و دوردنجیسی دخی فاتح سلطان محمدخان غازی طرفندن ۸۶۵ سنه هجریه سنده ویرلش بر معاقمه در. بوسالف. الذکر براتلری مذکور آل یازیسنده مستعمل اولان عین لسان و املا ایله ارباب تاریخه عرض ایتمکه مجاسرت ایلم شویله که :

— ۱ —

اورخان بن عثمان^[۲]

بو بی^[۳] حکمی اولدرکم بی کتورن شیخ محمده یعقوب جهی و می^[۴]

[۱] مراجعت اولنه: Pertsch, W. Verzeichnis der türk. Hand-schriften der Kgl., Bibliothek zu Berlin, Berlin 1889, p. 283, 4 (No 260).

[۲] آل یازیسنده یا کلش اوله رق « عثمان بن اورخان » یازلمشدر.

[۳] قدیم ترکیجه ده امرنامه، فرمان معنانه در.

[۴] موسی.

جہی داودجہی شیخ طردی خضری شیخ مرادکوسہ ابراہیم حاجی محمود ایلردا [۱] وقف ایتمشار . بزدخی مقرر دتق [۲] ہیج آفریدہ کاشا من کان اول و ققلرہ مدخل آمسون قشلاسنہ ویایلاسنہ مانع اولسون لر بتی کورنلر بتی اوزرہ اعتماد قلسون لر بو بتی حقیقت بلسون لر ۔ کتب فی اواخر شهر ربیع الاخر تاریخ سنہ تسع و خمین و سبعمائہ .

— ۲ —

مراد بن اورخان [۳]

سبب تخریر و موجب تسطیر حکم نافذ میمون انفذ [۴] اللہ تعالیٰ الی یوم الدین اولدرکہ دارندہ مکتوب ترمیدلی سید بوزرک علی [۵] یکیکچریلردن ایکی کیشی الیاس بن عبداللہ واسکندر بن عبداللہ بردنلہ [۶] اوداسن باسیب / اوج یردہ ضرب اورب برکون برکیجہ جائیلہ یاتوب اندن جان حقہ تسلیم اتدی جمعہ کون [۷] اویلہ دن صکرہ شہید نمازین قلدیلر مقالرہ دہ [۸] دفن اتدیلر مرحوم سید بوزرک علی نک اوغللری سید بوزرک اینہ [۹] بکی وسید بوزرک پاشا یکید یاسلریلہ قیوما کلوب

[۱] یعنی ایلرودن .

[۲] یعنی طوندق .

[۳] اصلندہ عنوان پاکش اولدرق « اورخان غازی » یازلشدنر .

[۴] طوغروسی انفذہ .

[۵] یعنی علی بی .

[۶] اسکی ترکیبہ دہ « برکیجہ » دیمکدر (دون ، دن = کیجہ) .

[۷] طوغروسی = جمعہ کونی .

[۸] یعنی معلقہ ، ادرنہ ولایتنک تکفورطانی سنجاغندہ قضا مرکزی .

[۹] = ابی (کوچوک قارداش) یاخود = اینکہ (انا) .

ایتدیله [۱] بزم اتامز سیزك دعا جکیز [۲] ایدی بز فقیر قوللاری کوز [۳]
 دخی سیزه دعا جیلرز بز قوللاروکا [۴] بر حکم صدقه ایله که سیزدن
 صکره کلان بزى و اولاد مزى و قوللاری مزى و قراوشلر میزى انجیدمیلر [۵]
 هم شمیدیه دکن اتامز بردنه عشر ویرمدی و قیون حقن ویرمدی
 بز قوللاریکا [۶] بر احسان ایله بزدن و اولاد میزدن عشرلرن و قیونلری
 حقلرین کسنه طلب آیمهلر دیجک امر اولندیکه بوساداتلرک
 اولادلری قوللاری و قراوشلری و بردمله [۷] قانلری دمه [۸] جان اولا
 اتلر بزم هر دفترمدن اخراج اولالر هر کیم بو حکم کوروب سید بوزرک
 اصلنی یازنلر لغت بالغت اولسون روم ایلی قاضیلری و شجاع بکلری و سو
 باشیلری و سپاهیلر هر قنتکیزک یرنده اگر و بجرسه بردنه عشرلرین
 ایله سز و قیونلرندن حق آلیه سز بن باغشلم جانم ایچون اولسون
 بزم دولتیه دعا یه مشغول اولالر هر قنده خاترلری [۹] دیلرسه یوزویه لر
 زیرا دعالری مستجاب الساداتلردر [۱۰] دیو اللرنه حکم ویردوم که
 بندن صکره هر کیم کله بو حکم دویمسانلری ییر و کوک قبول ایلسون
 عرش و کرسی [۱۱] قبول ایلسون انس و جن [۱۲] هب انلره لغت

[۱] یعنی آیتدیله = سویلیدیله ، دیدیلر .

[۲] یعنی دعا جیکیز .

[۳] یعنی قوللرکز .

[۴] یعنی قوللرکه .

[۵] یعنی انجیتیمیلر

[۶] یعنی قوللرکه .

[۷] یعنی طامله .

[۸] فارسی اولوب قان دیمکدر .

[۹] یعنی خاطرلری .

[۱۰] بطوغروسی = مستجاب الدعوات (الادعیه) ساداتلردر .

[۱۱] اصلنده یا کلش اولهرق « کرس » یازلمشدر .

[۱۲] اصلتهه یا کلش اولهرق « جنی » یازلمشدر .

بالتبت ایتسوئر شویله بلسوئر عذر وپہانہ آئسنلر بو حکم اقبائل
مضمون تحقیق بیلوب اعتاد قلارلر تحریراً فی اواسط ربیع الاول سنہ
سبع وثمانین [۱] و سبعاہ .
بمقام
ادرنہ

— ۳ —

قوص اووودہ [۲] شہید اولان مرحوم سلطان مراد خان
غازی رحمۃ اللہ علیہ اورنوس بکہ ویردوکی براتک صورتیدرکہ
تبرکا و تینا تحریر اولندی :

توقیع رفیع ہایون حکمی اولدرکہ قوندشم وامرم [۳] غازی
سلیمان بک ایله ولایت روم ایلنہ کیچوب ولایتلر فتح ایدن جناب امارت
مأب ایالت نصاب افتخار الامراء الکرام ملک الغزاة والمجاهدین قاتلہ
الکفرة والمشرکین غازی حاجی اورنوس بک خدمتلی دام اقبالہ یہ
کندو قلعیلہ فتح ایلدوکی قلعہ کوملجنہ ودخی قلعہ سیروزہ ومناسترہ
وبہلشتہ یہ [۴] وخورپشتہ یہ [۵] وارنجہ برسناقلق یر اعتباری ایله اون
کرہ یوزبیک ایله [۶] ویردوم واول ولایتلرہ عامہ سنی غزاة مجاہدین [۷]

[۱] اصلندہ یا کلش اولہرق « ثمن » یازلمشدر .

[۲] یعنی قوصوہ ، روم ایلیدہ اسکی بروایتک اسمیدرہ . قوصوہ اسلاوجہ
اولوب قرہ طاوق دیمک اولان قوص و ترکیجہ اولان اووودن مرکب اولوب
قرہ طاوق اوووسی (Kossovopolie) دیمکدر .

[۳] یعنی امیرم .

[۴] پہلشتہ اسکی مناستر ولایتک کوریمجہ سنجان وقضاسندہ ناحیہ مرکزی .

[۵] خورپشتہ ، اسکی مناستر ولایتندہ کوریمجہ سنجانک کسریہ قضاسنہ
تابع ناحیہ مرکزی .

[۶] ایلہ دن اول آقجہ کلہ سی محذوفدر .

[۷] طوغروسی : غزاة و مجاہدینہ .

امیر المؤمنین نصب ایتمد و بیوردوم که کماکان متصرف اولاسن اما صقن سکا روم ایلی ولایتلرن کندو قلعجه آچدم و فتح ایلمد دیو غرور کلمسون بلکه بونی تحقیق بلکه اولایر الله تعالی حضرتلریك در واندن صکره رسولنکدر وحق تعالی امریله رسولندن صکره خلیفه سیده سکا عنایت ایدوب سیزه اوج طریقله تعظیم و تکریم ایلدک اول بوکه سکا امیر المؤمنین خطابیله خطاب ایلدک وایکنجی خلعت فاخره و اوچنچی طبل و علم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم و طوغ پرفروغ [۱] کوندردم هیچ بوتلر اوزرنه احسان اولمز سنده بونصمتره شکر ایله اندن الله تعالی حضرتلریك ورسولنک بیوردوغندن طاشره اوله بلکه برملکته بك اولوق ایکی کفهلر برتر اودر برکفه سی جنت و برکفه سی جهنمدر ایله شونلردن اوله کورکم پیغمبر حضرتلری انک برکونن التمش ییل عبادتن صایمشدر [۲] و بویندی بلکه روم ایلی ولایتلری اوزاق لرلدر انلرک تدبیر و تدارک لری و سیاست امرنده البته سیف و قلم اهلندن نجه کسنلره محتاج اوله سن صاقه سن هیچ خلق مال سومکدن اوزکه آذر یجی اولمز دنیا ایچون دین امرندن کوز یومان الله تعالی قورقوسن اونودر بو خصوصلردن دکه برکهنیه اعتماد و اعتقاد ایتمه سن چوقدر بعض کسنلر کوندوز صایم و کیجه قایم کورنور اما حد ذاتنده پوته طیر [۳] انک کیلردن صاقه سن زنهار و زینهار برکهنه نك ظاهر حالنه آلدنیه سن نته کیم حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه ربیع بن زیادک ظاهر حالنه باقوب آلدندی انلردن حصه الاسن و هر قن برکهنه برجانیه وکیل ایدوب کوندرمک و قوللنمق استدو کده اولدن بلدو کک حالنه اعتماد ایله جائز که صکره دن بردورلو دخی اولایر که بنی آدمک بدنی بر

[۱] طوغ و سی : پرفروغیده .

[۲] بوجله ده اکیکلر واردر .

[۳] یعنی بته طایار .

حالدن بحالہ انتقال ایدوب برقرار اولمدوغی کبی اول حالندہ دخی
 برقرار دکلدربالہ بحالدن بحالہ انتقال آمکدہ در پس وکیل ایدوب
 ایشہ قوللندوغک کسنہ نک احوالہ کوز قولاغ طوتہ کور شمیدی احوالی
 اسکی احوالہ اویاری اکا کورہ سوزنہ عمل ایله کسنہ یہ غرض اولسون
 وبوبندی بلکہ چنان اطراف مملکتہ قودوغک وکیلرک ایوکسنہ لراولسہ
 رعایا نکتہ حالی ابو اولوب وبکلر وکیلری رعایایہ چراغیر کبی در
 مرکیمک چراغی دکلتور [۱] عالم یمان اولور وهر برنہ امر ایله الی التندہ
 اولان مسلمانلری قرندا شلری کبی بیلوب وسایر رعایایی رفقی ایله طوتسونلر
 ظلم وتعدی اوزرینہ اولماسونلر قیامت کونندہ کوکدن قاریغار کبی کتب
 اعمال یندوغی کونی اکونلر [۲] وخلق فقرا سن کوزلسونلر انلرہ
 کفایت مقداری ذخیرہ لرن تدارک ایلسونلر فقرا الله تعالی حضرتلرینک
 سوکلوریدر فقیرلق بلاسنہ صبر ایدرلر التندہ دنیاسی چوق اولانک
 دنیاسنہ نظر آتزلر کندو حالرنہ شاکر لردر شکر ایدرلر خصوصا
 عموما روم ایلنہ شیخ الاسلام تمین اولنان مفخرالفضلا الوان فقیہ
 زید علمہ یہ اوکات [۳] رعایت ایله وکوزلہ علماء عظامک کہ ورثہ سید
 الانامدر کمال لطف وشفقت ایله مرعی وعی طوتوب ابقاء دین مین
 واجراء شرع متین انلرک وجود شریف وانفاس لطیفلری برکاتندہ
 بیلوب قال رسول الله صلی الله علیہ وسلم لحوم العلماء مسمومہ مقتضاسنجہ
 خاطر عاظرلرن رنجیدہ ایتمکدن بغایت حذر ایدہ سنک. وطایفہ سپاہیہ [۴]
 وظیفہ واحسان ابوابن کشادہ قیلوب افراط و تفریطدن احتراز ایدوب
 نہ سپاہ [۵] اولان کسنہ دن مناصبی منع ونہ انلردن مقابلہ دہ برجہ

[۱] دکلمنک یاخود دیکلمنک سکون بولق راحتلانی دیکدر . بورادہ
 سونمک مناسنہ در .

[۲] یعنی آکونلر ؛ آکتی خاطرہ کتبرمک ، یاد ایتمک دیکدر .

[۳] قدیم ترکیبہ دہ ابو ، کوزل ، لایق مناسنہ در .

[۴] طوغروسی سپاہیہ .

[۵] طوغروسی سپاہی

آلدورمه سن و آلمغه جواز کوسترمیه سن و اقدام ایله اهتمام ایت یکیدک بهادرك صقله و قلیجک کسکین طوت و آتک یوکرکن بسله نعمتک مبذول ایله دایما مروت و احسان ایلمکدن خالی اوله و قلیجک ایله فتح اولان ولایتک محضولی خرجه وفا ایتمز دیو . یحضور اوله ضرورت واقع اولدقده بوجانبه اعلام ایله بزده اولان دریغ اولمز ممکن اولدوغی قدر کوندریلور و دخی اقدام ایله اولاکه سلانیک قلمه سن فتح ایده سن ممالک کفاری اولاکه دایما احراق ایده سن بوجانبه کلن مکتوبلرکده بعض قرا و قف ایتمک مراد ایدوب و اولادکه سندن صکره رعایت اولوق ایچون حکم شریفه استمش سن ایمدی فتح ایلدوکک ولایتدن تقدرو قف ایدرسک و الله العظیم و تالله الکریم مقبولدر و اولادکه رعایت خصوصی باشم اوزره در . بندن صکره دولت عثمانی ^[۱] بتم اولادمدن هرکیه میسر اولورسه سکا و سنک اولادکه کی ^[۲] رعایت ایتیه لعنه الله و الملائکه و الناس علیهم اجمعین اوزرلرله اولسون و یارین قیامت کوننده دیوان محشرده دعواچی اولوب خصومت ایدرم بوخصوصده خاطرکه شبه کتورمیه سن همان الله تعالی حضرتلری اوغورکی آچق و قلیجک ککن ایدوب اعدای دین اوزرینه دایما غالب و مظفر ایلیه آمین و دایما حضور قلبه اوغور آچقلغه عون الهی و معجزات رسالت پناهی تأییدی ایله و حاضر و غایب از نلرینک ظاهر و باطن همتلری و بتم خیر دعای برله کندوکه بدرقه و قفسادار ملاحظه ایلیوب ادعوا ربکم تضرعاً و خفیةً کلمات طیبانی دوش و کردنکه حمایل صلوب حسبی الله و حده و نعم الوکیل و ردینی ^[۳] و نعم النصیر ذکرنی تکرار قیلمه دن خالی اولیوب بتم دوام دولتیم بقاسنه دعا ایتمکدن مساعی جبهله ظهوره کتوروب خدمات لازمییه

[۱] طوغوروسی دولت عثمانیه .

[۲] « کی » ترکیجه ده ابو ، چوق ، لایقيله معناسنه کلیر .

[۳] اصلنده یا کلش اوله رق « ردنی » یازیلیدر .

قیام کوسترہ سن تحریراً فی اوائل شهر شوال المکرم من شہورسنہ ثمان وثمانین
 و سیمائہ . بمقام بروسہ
 المحمیه

— ۴ —

فاتح سلطان محمد خان غازی

نشان ہایون و فرمان نافذ میمون لازال نافذ الی یوم یبعثون اولدرکم
 بوندن اوکدین [۱] مرحوم امیر علم محمد بکک ایل دو تانلو آدولملک کوبنہ حکم
 ہایون و یروب مجموع عوارضدن امین قلمش ایدم ایله [۲] اولسا شیمدیک حالده
 مجدداً کبرو اشبو جهانمطاعمی ویردوم و بیوردوم کہ بعدالیوم اولاقدن
 و سخرہ لردن [۳] و طغانچیدن و سکیانندن و حصار یا پاماسندن و صالغوندن [۴]
 و جرہ خوردن [۵] و غیردن و اربہ و صمان صلما سندن و بتیلو و بتیسز [۶]
 دیکندن فی الجملہ مجموع عوارض و تکالیف دیوانیہ دن معاف و مسلم
 اولوب امین اولار کسنہ اوشندروب زحمت و یرمیہ و مدخل قلمیہ
 شویله بلہ لر تی مطالعہ قلاندر تحقیق بلوب اعتماد قلالر تحریراً فی اوایل
 جمادی الآخرہ [۷] سنہ ۸۶۵ خمس وستین و ثمانمائہ .

ویانہ سرای امپراطوری کتبخانہ سی حافظ کتبلرندن
 و دارالفنون السنۃ شرقیہ معلم معاونلرندن

دو قنور فریدرخیخ فون قرہ لیتس

Dr. Friedrich von Kraelitz

[۱] قدیم ترکیبہ دہ اول اولدن معناسنہ در .

[۲] اولہ کی اوقونہ جقدر .

[۳] سخرہ ، عربی اولوب آنغاریہ دیکندر .

[۴] یعنی صالغین ، و برکی دیکندر .

[۵] برنوع آنغاریہ کہ قلمہ دیواری بویجہ خندق قازمقدن عبارت ایدی .

جر - یار ، اوچوروم ، خندق . ا خور (خوردن مصدرندن) (یعنی) دیکندرہ

[۶] بوابکی و برکینک ندن عبارت اولدینی معلوم دکدر .

[۷] طوغروسى الاخرى .